

Владко Мурдаров

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“
при Българската академия на науките
София, България

Езикова култура

ЗА НУЖНИТЕ ДУБЛЕТНИ ГЛАГОЛНИ ФОРМИ II

В предишния брой на сп. „Български език“ посочих, че е необходимо в бъдеще в правописните справочници при отбелязването на формите за повелително наклонение на префигираните глаголи на *-оя* като *запоя, изброя, издоя, надстрой, наслоя, откроя, преброя, престоя, разкроя, упоя, успокоя, устоя, устроя* и други сродни на тях наред с посочваните по традиция да се включат и дублети, които се използват по-често:

запой и запои, запойте и запоете;
изброй и изброи, избройте и изброете;
издой и издои, издойте и издоете;
надстрой и надстрои, надстройте и надстроете;
наслои и наслои, наслойте и наслоете;
открой и открои, открийте и откроете;
преброй и преброи, пребройте и преброете
престой и престои, престоите и престоете;
разкрой и разкрои, разкрийте и разкроете;
упой и упои, упойте и упоете;
успокой и успокои, успокойте и успокоете;
устой и устои, устойте и устоете;
устрой и устрои, устройте и устройте.

(Само в изолирани случаи като *настоя, раздвоя, разслоя, присвоя, удостоя, угоя, утряя* и някои други засега не може да има дублети:

настои, настоете;
раздвои, раздвоете;
разслои, разслоете;
присвои, присвоете;
удостои, удостоете;
угои, угоете;
утрои, утроете.)

Препоръката беше при началното кодифициране дублетни двойки да бъдат представяни като равностойни, без да се дава предпочитание на една от двете форми.

Ръководна за препоръката беше идеята, че при кодифициране дублетността при формите за повелително наклонение на префигираните глаголи на *-оя* трябва да се представя по един и същ начин.

Направената голяма анкета сред носители на езика показа обаче, че не може механично да се пристъпи към подобна кодификация.

Оказа се, че не при всички глаголи повелителните форми за единствено и множествено число може да се представят като дублетни.

Действително, дублетност може да се срещне и при формите за единствено и множествено число:

запой и запои, запойте и запоеете;
издой и издои, издойте и издоете;
наслей и наслои, наслейте и наслоете;
престой и престои, престойте и престоете;
разкрой и разкрои, разкрийте и разкроете;
упой и упои, упойте и упоете;
успокой и успокои, успокойте и успокоете;
устой и устои, устойчиве и устоете;
устрой и устрои, устройте и устройте.

Възможно е обаче дублетност да има само при формите за множествено число:

изброй, избройте и изброете;
надстрой, надстройте и надстроете;
открой, открийте и откроете;
преброй, пребройте и преброете.

При това е възможно при глаголи с един и същ корен дублетността при формите за повелително наклонение да е различна (Вж. *надстроя* и *устроя*) или не при всеки да има дублетност (Вж. *настоя* и *престоя*).

Всичко това показва, че при представянето на дублетността при формите за повелително наклонение на глаголите на *-оя* не може да се очаква системност.

Дадената препоръка обаче първоначално дублетите да бъдат представяни като равностойни може да се запази.

✉ Владко Мурдаров
balgarskiezik@mail.bg

Публикувано: 15 април 2016